

“Тасдиқ мекунам”

Директори Институти боғу тоқпарварӣ ва
сабзавоткории АИКТ, н.и.к.

Кароматов Ш.Ш.

« 12 » апрел соли 2025

Хулосаи

ҷаласаи шуъбаи мевапарварӣ ва буттамевагиҳои Институти боғу
тоқпарварӣ ва сабзавоткории Академияи илмҳои кишоварзии
Тоҷикистон

аз “10” апрели соли 2025

ш. Душанбе

Диссертатсияи Раҳматов Сулаймон Ҳасанович дар мавзӯи
«Хусусиятҳои агробиологӣ, хоҷагидорӣ ва селексионии навъу намунаҳои
хурмои шарқӣ дар шароити водии Ҳисор ва Вахш», барои дарёфти
дараҷаи илмӣ номзади илмҳои кишоварзӣ аз рӯи ихтисоси 06.01.05–
Селексия ва тухмипарварии растаниҳои кишоварзӣ дар шуъбаи
мевапарварӣ ва буттамевагиҳои Институти боғу тоқпарварӣ ва
сабзавоткорӣ иҷро шудааст.

Дар ҷараёни омода намудани диссертатсия Раҳматов С.Ҳ. унвонҷӯи
Институти боғу тоқпарварӣ ва сабзавоткорӣ ба шумор мерафт.

Раҳматов Сулаймон Ҳасанович соли 1993 ба факултети агрономии
Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Ш.Шоҳтемур дохил шуда,
онро соли 2014 бо касби олим агроном хатм намудааст.

Номбурда бо фармоиши директори Институти боғу тоқпарварӣ ва
сабзавоткорӣ №45 х/ш аз “30” апрели соли 2015 ба ҳайси унвонҷӯи
шуъбаи мевапарварӣ ва буттамевагиҳои Институти боғу тоқпарварӣ ва
сабзавоткорӣ қабул шудааст.

Мавзуи кори диссертационӣ дар Шурои олимони Институти боғу тоқпарварӣ ва сабзавоткорӣ Протоколи №3 аз “31” мартӣ соли 2015 баррасӣ ва тасдиқ гардидааст. Инчунин роҳбари илмӣ унвонҷӯ – Камолов Нурмаҳмад, номзади илмҳои кишоварзӣ, сарҳодими илмӣ шуъбаи мевапарварӣ ва буттамевагиҳои Институти боғу тоқпарварӣ ва сабзавоткорӣ АИКТ таъин карда шудааст.

Раҳматов С.Ҳ. имтиҳонҳои минимуми номзадиро аз фанни таърих ва фалсафаи илм санаи 03.06.2025 бо баҳои 4, забони хориҷӣ (англисӣ) санаи 05.06.2025 бо баҳои 4 супоридааст.

Оид ба натиҷаи баррасии диссертатсия дар мавзӯи «Хусусиятҳои агробиологӣ, хоҷагидорӣ ва селексионии навъу намунаҳои хурмои шарқӣ дар шароити водии Ҳисор ва Вахш» чунин хулоса қабул карда шуд:

- мутобиқати ихтисос ва номи мавзӯ ба шиносномаи ихтисос ва муҳтавои диссертатсия:

Тадқиқотҳои мавзуи диссертатсия хусусиятҳои агробиологӣ, хоҷагидорӣ ва селексионии навъҳои хурмои шарқӣ буда, мазмуни диссертатсия ва тадқиқотҳои иҷрошуда ба шиносномаи ихтисоси 06.01.05.-Селексия ва тухмипарварии растаниҳои кишоварзӣ мутобиқат мекунад.

- алоқамандии мавзуи диссертатсия ба самтҳои афзалиятноки рушди илм, техника ва технология дар ҷумҳурӣ:

Мавзуи диссертатсия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ба самтҳои афзалиятноки тадқиқотӣ – илмӣ алоқамандии зич дошта, бо як қатор барномаҳои давлатӣ аз ҷумла:

1 Барномаи рушди соҳаи боғу тоқпарварӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2015-2020, №424 аз 3 июли соли 2014.

2. Барномаи давлатии рушди Академияи илмҳои кишоварзии Тоҷикистон барои солҳои 2016-2020, № 483 аз 20.10.2016.

3. Мувофиқи Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз 27-уми марти соли 2018, №165, дар бораи ворид намудани тағйирот ба Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон №793, аз 30-юми декабри соли 2015 оид ба “Барномаи навбатии рушди соҳаи боғу тоқпарварӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, барои солҳои 2016-2020”.

Инчунин тадқиқотҳо мутобиқ ба лоиҳаҳои фармоишии корҳои илмӣ- тадқиқотии шӯбаи мевапарварӣ ва бутамевагиҳо барои солҳои 2016-2020 дар мавзӯи “Офаридани навъҳои ба шароити экологӣ устувори дарахтони мевадиханда, чормағзиҳо, ситрусҳо, бутамевагиҳо, тақмилдиҳии технологияи парвариши ниҳол ва бунёди боғҳои интенсивӣ “РҚД 0121 ТҶ1135 иҷро гардидааст.

- мутобиқати теъдод ва мазмуни интишороти натиҷаҳои илмӣ ба муҳтавои диссертатсия ва автореферати он:

Натиҷаҳои тадқиқот дар 13 мақолаҳои илмӣ, аз он ҷумла 8 мақола дар маҷалаҳои тақризшавандаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 4 мақола дар маводҳои конференсияҳои ҷумҳуриявӣ илмиву назариявӣ АИКТ ва 1 мақола дар конференсияи байналмилалӣ ба ҷоп расидаанд, ки мазмуну, мундариҷа ва муҳтавои асосии тадқиқоти мазкурро дар бар мегиранд.

- мавҷудияти санадҳои тасдиқкунандаи татбиқи натиҷаҳои илмӣ дар истеҳсолот ё имконияти татбиқ намудани онҳо:

Тадқиқотҳо тайи солҳои 2016-2018 гузаронида шудаанд ва ҳамасола таҷрибаҳои саҳроӣ аз ҷониби комиссияи апробатсионии Институти боғу тоқпарварӣ ва сабзавоткорӣ АИКТ бо иштироки намоёндагон аз дигар муассисаҳои илмӣ АИКТ дида намуда, баҳогузорӣ карда шудааст. Натиҷаҳои тадқиқотҳои гузаронидашуда ҳамасола дар ҷаласаи Шӯрои олимони муассиса баррасӣ гардидааст. Хулоса ва пешниҳодҳо ба тадқиқотҳои илмӣ асос ёфтаанд, ки бо усулҳои муосир таҳлил гардидаанд. Инчунин натиҷаи корҳои илмӣ тадқиқотӣ дар конференсияҳои илмӣ-амалӣ ҷумҳуриявӣ ва рӯзномаву маҷаллаҳои

тақризшаванда аз ҷумла: конференсияи илмию амалии ҷумҳуриявӣ “Саҳми олимони ҷавон дар рушди илм, инноватсия ва технологияи кишоварзӣ” бахшида ба 30– солагии Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, солҳои 2020-2040 “Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маорф”, Душанбе 2021, АИКТ, Маводи конференсияи илмӣ ҷумҳуриявӣ «Саҳми олимони ҷавон дар рушди илм, инноватсия ва технологияи кишоварзӣ» бахшида ба даҳсолаи байналмилалӣ амал «Об барои рушди устувор 2018-2028» Душанбе-2022, Маводҳои конференсияи илмӣ назариявии байналмилалӣ дар мавзӯи «Истифодабарии усулҳои инноватсионӣ дар баланд бардоштани ҳосилнокии дарахтони мевадиҳанда, ангур ва зироатҳои сабзавотию картошка» Душанбе- 2022 ва ғайраҳо баррасӣ ва муҳокима шудаанд.

Натиҷаҳои илмӣ таҷрибаҳои саҳроӣ ва санҷиши истеҳсолии онҳо дар омӯзиши хусусиятҳои агробиологӣ, хоҷагидорӣ ва селекционии навъу намунаҳои хурмои шарқӣ дар масоҳати 21 гектар дар хоҷагии таҷрибавӣ Сунбула, 10 гектар дар хоҷагии ҶДММ “Боғи 15-солагии Истиқлолияти Ҷумҳурии Тоҷикистон”-и шаҳри Ҳисор татбиқ гардида аз тарафи раёсати кишоварзии шаҳри Ҳисор, санади татбиқ имзо ва муҳр карда шудааст.

- саҳми доктараб дар иҷрои таҳқиқи диссертатсионӣ.

Саҳми шахсии муаллиф дар омода намудан, интихоби дурусти мавзӯи тадқиқотӣ аз ҷумла асосноккунии назариявӣ, амалии самти интихобшуда ва усулҳои тадқиқот, инчунин ташкилу гузаронидани таҷрибаҳои саҳроӣ, озмоишгоҳӣ, апробатсия ва татбиқи натиҷаҳои тадқиқот, таҳлилу қоркарди оморӣ ва татбиқи натиҷаҳои ба даст омада иборат мебошад. Ҷамъбасти натиҷаҳои тадқиқот ва нашри мақолаҳо аз ҷониби муаллиф дар якҷоягӣ бо роҳбари илмӣ анҷом дода шуда, инчунин таҳияи умумии диссертатсия ва автореферати он аслияти матни диссертатсияро инъикос мекунад. Иштироки бевоситаи муаллиф ҷиҳати

ба даст овардани натиҷаҳои илмӣ аслияти матни диссертатсия ба 86,3% баробар мебошад.

Диссертатсияи Раҳматов С.Ҳ. дар мавзӯи «Хусусиятҳои агробиологӣ, хоҷагидорӣ ва селексионии навъу намунаҳои хурмои шарқӣ дар шароити водихои Ҳисор ва Вахш» ба ихтисоси 06.01.05-Селексия ва тухмипарварии растаниҳои кишоварзӣ пурра мувофиқат мекунад.

Мавзӯи диссертатсия ба бандҳои зерини шиносномаи ихтисосҳои илмӣ Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯйи ихтисоси 06.01.05-Селексия ва тухмипарварии растаниҳои кишоварзӣ мутобиқат менамояд:

Банди 1, қисми 2. Ба вучуд овардани маводҳои нави ибтидоӣ барои селексия, такмилдиҳии усул, тарзҳои мавҷудбуда дар қорҳои селексионӣ ва тухмипарварӣ.

Банди 2. Барои селексия муҳайё намудани намудҳои растаниҳо бо аломат наф ва хусусиятҳои пурқимати хоҷагӣ бо ёрии омӯзиши усулҳои гуногун ва асосноккунии навъҳои наф ва гибридҳо, қорқарди усулҳои наф, такмилдиҳии усул, тарзҳои мавҷудбуда дар қорҳои селексионӣ ва тухмипарварӣ.

Банди 3. Захираҳои растанӣ ҳамчун маводи ибтидоӣ барои селексия

Банди 4. Методика, усул, тартиби равишҳои селексионӣ, тухмипарварӣ, (пайвандкунӣ, тарзҳои интиҳоби селексионӣ ва тухмипарварӣ, баҳодиҳӣ ва сақаткунӣ).

Банди 5. Усул ва тарзҳои ошқор қардани хусусиятҳои пурқимати хоҷагии маводҳои селексионӣ ва тухмӣ (қўчатҳо). Қорқарди шартҳои минтақабандии навъҳо (гибридҳо) ва қобачогузории минтақавии тухмиҳои зироатҳо ва хоҷагиҳои тухмипарварӣ, агротехникаи маводҳои селексионии қиштшаванда бо назардошти хусусиятҳои минтақавии экологӣ-қўроғӣ.

Диссертатсияи Раҳматов С.Х. аз муқаддима, 5 боб, 24 параграф, хулоса ва рӯйхати адабиёти истифодашуда иборат мебошад.

Вобаста ба мавзӯ ва масоили таҳқиқи диссертатсионӣ 13 мақолаи илмӣ, аз ҷумла 8 мақола дар маҷаллаҳои илмӣ дар феҳристи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон интишор гардидааст, ки ҳаҷми умумии онҳо 3,13 ҷузъи ҷопиро ташкил медиҳад.

Мундариҷаи асосии таҳқиқ аз мавзӯи диссертатсия дар таълифоти зерини муаллиф инъикос ёфтааст:

I. Мақолаҳои илмӣ, ки дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр шудаанд:

[1-М]. Раҳматов С.Х. Сабзиш ва қадкашии ниҳоли навъу намунаҳои хурмои шарқӣ вобаста аз тағтайванд / С.Х. Раҳматов // Гузоришҳои АИКТ, 2017. -№1 (51). -С.28-31.

[2-М]. Раҳматов С.Х. Степень морозоустойчивости саженцев хурмы восточной в зависимости от водного режима почвы / С.Х. Раҳматов // Доклады ТАСХН, 2019.-№1 (59).-С.32-34.

[3-М]. Раҳматов С.Х. Рушду нумуши ниҳоли хурмои шарқӣ дар шароити водии Ҳисор / С.Х. Раҳматов, Н. Камолов // Гузоришҳои АИКТ, 2021-№1 (67).-С. 39-42.

[4-М]. Раҳматов С.Х. Причины осыпания плодов хурмы восточной и меры его предотвращения в условиях Гиссарской долины / С.Х. Раҳматов // Известия НАНТ, 2021,-№4. -С.54-59.

[5-М]. Раҳматов С. Х. Маҳсулнокии навъҳои хурмои шарқӣ дар шароити водии Вахш ва Ҳисор / С.Х. Раҳматов // Кишоварз ДАТ ба номи Ш. Шохтемур, 2023 - №1(98).-С.78-80.

[6-М]. Раҳматов С. Х. Пример применения водного раствора серебра при хранении овощей и фруктов / С.Х. Раҳматов, Г.М. Бобизода, Р.У. Эшанкулова // Наука и инноватция ТНУ, 2023,-№1. –С.91-100.

[7-М]. Раҳматов С.Х. Сравнительное изучение роста и развития хурмы восточной в регионах с различными климатическими условиями / С.Х. Раҳматов // Доклады ТАСХН, 2024, -№4. –С.71-75.

[8-М]. Раҳматов С.Х. Касалӣ ва ҳашаротҳои хурмои шарқӣ дар шароити водихои Ҳисору Вахш ва чораҳои пешгирии онҳо /С.Х. Раҳматов // Гузоришҳои АИКТ, 2024 - №4.- С.85-89.

II. Мақолаҳо ва фишурдаи интишорот дар маҷмуаҳои дигар:

[9-М]. Раҳматов С.Х. Хусусиятҳои биологӣ ва нашъунамои навъу намунаҳои хурмои шарқӣ. / С.Х. Раҳматов, М.Табарова // Маводи конф. илмию амалии ҷумҳуриявӣ “Саҳми олимони ҷавон дар рушди илм, инноватсия ва технологияи кишоварзӣ”, бахшида ба 30- солагии Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, солҳои 2020-2040 “Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф” -2021.- С.50-53.

[10-М]. Раҳматов С.Х. Таъсири зичии тағтайвандҳои хурмои шарқӣ ба ҳаҷми мӯчаҳо ва истеҳсоли ниҳоли пайванди / С.Х. Раҳматов, С. Абдулоев // Маводи конференсияи илмӣ ҷумҳуриявӣ «Саҳми олимони ҷавон дар рушди илм, инноватсия ва технологияи кишоварзӣ» бахшида ба даҳсолаи байналмилалӣ амал «Об барои рушди устувор 2018-2028» -2022. - С.41-42.

[11-М]. Раҳматов С.Х. Нашъунумӯ ва маҳсулнокии хурмои шарқӣ вобаста аз тағтайванд дар шароити водии Ҳисор / С.Х. Раҳматов // Маводҳои конференсияи илмӣ назариявӣ байналмилалӣ дар мавзӯи: «Истифодабарии усулҳои инноватсионӣ дар баланд бардоштани ҳосилнокии дарахтони мевадиханда, ангур ва зироатҳои сабзавотию картошка» - 2022.- С.21-25.

[12-М]. Раҳматов С.Х. Фенологияи навъҳои хурмои шарқӣ вобаста ба минтақаҳо / С.Х. Раҳматов, З. Сафарова, Б.С. Холова // Маводи конференсияи илмӣ ҷумҳуриявӣ “Нақши олимони ҷавон дар рушди илм инноватсия ва технологияи кишоварзӣ” бахшида ба солҳои 2020-2040 “Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф” ва даҳсолаи байналмилалӣ амал “Об барои рушди устувор 2018-2028” -2023.- С.101-109.

[13-М]. Раҳматов С.Х. Производственно-хозяйственная эффективность плодов восточной хурмы в зависимости от различных почвенно-климатических регионов в Республике Таджикистан / С.Х. Раҳматов // Международный научный журнал «IN THE WORLD OF SCIENCE AND EDUCATION» ОФ “Международный научно-

Чаласа қарор қард:

1. Диссертатсияи Раҳматов Сулаймон Ҳасанович дар мавзуи «Хусусиятҳои агробиологӣ, хоҷагидорӣ ва селексионии наву намунаҳои хурмои шарқӣ дар шароити водихои Ҳисор ва Вахш» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои кишоварзӣ аз рӯйи ихтисоси 06.01.05–Селексия ва тухмипарварии растаниҳои кишоварзӣ қори таҳқиқи анҷомёфта ҳисобида шавад.

2. Диссертатсияи Раҳматов Сулаймон Ҳасанович дар мавзуи «Хусусиятҳои агробиологӣ, хоҷагидорӣ ва селексионии наву намунаҳои хурмои шарқӣ дар шароити водихои Ҳисор ва Вахш» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои кишоварзӣ аз рӯйи ихтисоси 06.01.05–Селексия ва тухмипарварии растаниҳои кишоварзӣ бо назардошти ислоҳи эродҳои гирифташуда барои гузаронидани пешдифоъ дар Шурои олимони Институти боғу тоқпарварӣ ва сабзавотқории АИКТ тавсия дода шавад.

Хулоса дар чаласаи шӯбаи мевапарварӣ ва буттамевагҳои Институти боғу тоқпарварӣ ва сабзавотқории Академияи илмҳои кишоварзии Тоҷикистон санаи 10.04.2025, Протоколи №4 қабул гардидааст.

Иштирок доштанд: ҳамагӣ - 11 нафар. Натиҷаҳои овоздихӣ: "тарafdор" – 11 нафар, "муқобил" – нест, "бетараф" – нест.

Раиси чаласа:

муовини директор

оид ба илм, таълим ва тайёр
қардани кадрҳои илмӣ, н.и.к.

Худойкулов Б.С.

Қотиби чаласа:

Тағоев Ш.Х.

Имзоҳои Худойкулов Б.С.

ва Тағоев Ш.Х. -ро тасдиқ менамоям

Сармутахассис оид ба кадрҳои Институти боғу
тоқпарварӣ ва сабзавотқории АИКТ

Музафарава М.Н.